

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Мараховська О. П., Твердохліб Т. С.	
Формування готовності до навчання в умовах інклюзії учнів з нормотиповим рівнем розвитку засобами образотворчого мистецтва	158
Маркіна Н. В.	
Музикотерапія як засіб гармонійного розвитку молодших школярів	162
Масюк О. М., Сінопальнікова Н. М., Титаренко Л. І.	
Формування математичної компетентності учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами	166
Шпачинський Д. В.	
Інклюзивне навчання як організаційно-педагогічна умова соціальної адаптації учнів з дитячим церебральним паралічем	169
Абдулкадір Кабадай	
Аналіз поглядів учителів дошкільної освіти на інклюзивне навчання	173
Сіссель Соллід	
Надання повноважень як концепт у спеціальній освіті	177
Секція IV	
Інновації в освіті	181
Батукова Л. А.	
Формування психологічних компетентностей як складової професіоналізму педагогів НУШ	181
Бирко Н. М.	
Універсальний дизайн – потреба та необхідність у забезпеченні якісних освітніх послуг сьогодення	184
Ван Ціхуей, Май Вень, Ян Ян	
Використання комп'ютерних технологій у системі вищої музичної освіти	188
Григораш О. В.	
Особливості інноваційного середовища закладу загальної середньої освіти	192
Грицай Н. Б.	
Використання технології «майстерня» у підготовці майбутніх учителів природничих наук	195
Загорська І. О.	
Формування соціокультурної компетентності на уроках англійської мови	198
Кабанська О. С., Парфьонова О. В., Пліс В. П.	
Використання медіазасобів у викладанні філологічних дисциплін здобувачам вищої освіти	202
Кислова М. А.	
Використання нових технологій при викладанні дисципліни «дискретна математика»	205
Лісовенко Г. В.	
Спільна аналітична діяльність учасників освітнього процесу в управлінні уроком	210

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кабанська О. С.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

Парфьонова О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний університет радіоелектроніки

м. Харків, Україна

Пліс В. П.

старший викладач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

У публікації визначено суть понять «медіа» та «медіазасоби». Висвітлено їх роль у сучасному суспільстві. Наведено різні класифікації медіазасобів, виявлено функції їх використання в освітньому процесі. З'ясовано специфіку використання медіа засобів у викладанні філологічних дисциплін здобувачам вищої освіти.

***Ключові слова:** медіа, медіазасоби, філологічні дисципліни, здобувач, вища школа.*

The essence of the terms "media" and "media facilities" have been denoted in this article. Their role in modern society has been highlighted. Different classifications of media facilities have been given, the functions of their use in the educational process have been revealed. The specifics of the use of media facilities in teaching philological disciplines to applicants have been clarified.

Key words: media, media facilities, philological disciplines, applicant, higher school.

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства значно підвищується роль медіа в різних сферах життєдіяльності людей. При цьому сьогодні поряд з традиційними мас-медіа активно розвиваються та впроваджуються їх цифрові форми, сприяючи поступової медіатизації всього суспільства.

Варто нагадати, що у вітчизняній науковій літературі термін «медіа» використовувався у значенні засобів масової інформації протягом декілька десятиріч. Проте в сучасних інформаційних джерелах указаний термін трактується більш широко, а саме – як сукупність різних технологічних засобів і прийомів комунікацій, які використовуються для передачі конкретному сегменту споживачів певних інформаційних повідомлень у різних формах. Зокрема, до сучасних медіа відносять усі види друкованих, звукових (аудіовальні), візуальних (друковані, фото, комп'ютерна графіка), і аудіовізуальних (кінематограф, телебачення, відео), а також електронно-мережеві засоби. Пропонується також

класифікація медіа засобів за видом діяльності, що включає такі засоби: створення, сприйняття, зберігання, запису, копіювання, тиражування, поширення інформації й її обміну між автором і масовою аудиторією [1; 5; 7].

Ураховуючи сучасні тенденції зростання потенційних можливостей засобів мас-медіа, особливу роль і значення вони набувають в останні роки в галузі освіти й, зокрема, вищої освіти, даючи змогу значно підвищити ефективність процесу навчання. Як визначено в науковій літературі, медіазасоби реалізують в освітньому процесі такі основні функції: інформаційну, забезпечуючи доступ майбутніх фахівців до різноманітних джерел інформації; активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти; стимулювання розвитку їхньої мотивації щодо поліпшення власних навчальних досягнень; забезпечення інтерактивності навчання; здійснення моніторингу перебігу й результатів освітнього процесу; підвищення ефективності навчальної діяльності здобувачів; спонукання їх до творчої діяльності, зокрема шляхом підготовки відео- та мультимедійних презентацій на основі застосування комп'ютерних технологій; залучення майбутніх фахівців до участі у відеоконференціях, виконанні спільних проєктів із здобувачами зарубіжних університетів [2, с. 104].

Відзначимо, що, з одного боку, у вищій школі діють загальні вимоги до використання медіазасобів у процесі навчання здобувачів вищої освіти різних спеціальностей. З іншого боку, застосування медіазасобів має свою специфіку, зумовлену особливостями професійної підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей та змістом профільних для них дисциплін. У світлі цього специфіка використання медіазасобів у викладанні філологічних дисциплін здобувачам вищої освіти значною мірою зумовлена самою природою гуманітарного знання.

Зокрема, у працях науковців (Н. Ткачова, Т. Щєбликіна та ін.) виокремлено такі особливості викладання гуманітарних і, зокрема, філологічних дисциплін:

1) особлива увага викладача приділяється спонуканню молодих людей до набуття ними досвіду соціально значущих емоційно-ціннісних ставлень;

2) відпрацювання здобувачами освіти власного ставлення до досліджуваного об'єкта відбувається з урахуванням накопиченого ними життєвого досвіду, взаємовідносин з іншими людьми, а також наявності тих чи інших індивідуальних уподобань;

3) навчання дисциплін указанного циклу суттєво відрізняється від логіки опанування здобувачами навчального матеріалу з природничих дисциплін, бо цей процес передбачає здійснення учасниками селекції й узагальнення не тільки об'єктивних фактів, доказів, але і власних суб'єктивних уявлень, актуалізацію й посилення тих з них, які є дотепер актуальними, та водночас коригування, відмову від тих уявлень і ставлень, які вже не відповідають сучасним потребам і поглядам особистості;

4) вивчення здобувачами обраного об'єкта спонукає їх до його співвіднесення із власним життєвим досвідом, а це, у свою чергу, сприяє появі в них тих чи інших емоційних переживань;

5) викладання зазначених дисциплін у багатьох випадках не передбачає моделювання однозначно й чітко описаного очікуваного результату засвоєння

майбутніми фахівцями навчального матеріалу, адже цей результат включає не тільки об'єктивні, але й суб'єктивні аспекти, які зумовлені індивідуальними інтересами, життєвими цілями, ідеалами конкретної особистості;

б) процес пізнання вищевказаного об'єкта зазвичай не може відбуватися як послідовний розгляд його окремих частин, адже сприйняття цього об'єкта як цілісності є важливою передумовою його вивчення;

7) викладання дисциплін зазначеного циклу забезпечує вдосконалення індивідуальних картин світу учасників освітнього процесу, сприяє їхньому становленню як активних суб'єктів, які здатні брати на себе відповідальність за власні судження, дії та взагалі життя [4; 6].

Стосовно висвітлення природи саме філологічного знання доцільно відзначити, що філологія об'єднує в собі комплекс наук (літературознавчих, лінгвістичних, історичних тощо), які визначають суть духовної культури та досліджують історію її розвитку шляхом здійснення мовного та стилістичного аналізу письмових текстів. Отже, об'єктом філології є текст [3].

З урахуванням викладеного вище проаналізуємо можливості використання викладачами медіа засобів у процесі викладання філологічних дисциплін. Зокрема, слід відзначити, що в останні десятиріччя для студентської молоді значно знизилась значущість традиційних медіа як джерел інформації. Натомість молоді люди почали віддавати перевагу таким сучасним джерелам інформації, як інтернет-видання, блоги, соціальні медіа, супутникове телебачення тощо.

У світлі цього ефективність викладання філологічних дисциплін можна підвищити шляхом використання, наприклад, електронної пошти, організації теле- та відео конференцій (через програми Skype, Meet чи ін.), надання суб'єктам навчання доступу до різного виду інформаційних ресурсів, у тому числі персонального блогу викладача, систем дистанційного навчання (Moodle, SourceLMS чи ін.), залучення майбутніх фахівців до використання довідкових каталогів (Yahoo!, LookSmart, Galaxy) і пошукових систем тощо.

Варто також враховувати особливості вивчення здобувачами різних філологічних дисциплін. Наприклад, під час навчання іноземних мов майбутні фахівці мають засвоїти не тільки мовні норми (фонетичні, лексичні, граматичні, фразеологічні, стилістичні), але й так звані фонові знання, які допомагають учасникам освітнього процесу адекватно інтерпретувати вербальні та невербальні прояви носіїв інших мов і культур. У світлі цього регулярне використання здобувачами мережі Інтернет на заняттях і в позааудиторний час дає їм доступ до автентичних матеріалів, представлених у різній формі (текстів, відео та мультимедійних матеріалів тощо), а завдяки чату вони можуть спілкуватися зі своїми ровесниками з різних країн.

Отже, можна підсумувати, що в сучасних умовах розвитку вищої школи викладачі філологічних дисциплін мають гнучко реагувати на виклики сьогодення та активно використовувати у своїй викладацькій діяльності не тільки традиційні, а й інноваційні медіазасоби. Це дає змогу значно підвищити ефективність вивчення здобувачами філологічних дисциплін.

Список використаної літератури

1. Гуреева А. Н. Теоретическое понимание медиатизации в условиях цифровой среды. *Вестник Московского университета*. Сер. 10. Журналистика. 2016. № 6. С. 192-208.
2. Кальна О. В., Колесніченко І. А., Шульга Л. В. Особливості застосування медіаосвіти у закладах вищої освіти. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти* : матер. 50-ї наук.-метод. конф. виклад. і аспір. (Полтава, 26-27 лютого 2019 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2019. С. 102-105.
3. Карайченцева С. А. Книговедение: Литературно-художественная и детская книга. Издания по филологии и искусству: учебник для вузов Москва : МГУП, 2004. URL: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook738/01/part-001.htm#i23>.
4. Ткачова Н. О. Аксіологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі: монографія. Луганськ : ЛНПУ імені Тараса Шевченка; Харків : Вид-во «Каравела», 2006. 300 с.
5. Чистяков Д. И. Анализ подходов к социологической интерпретации функционирования масс-медиа в обществе: автореф. дис. ... канд. социол. наук : 22.00.01. Москва, 2014. 24 с.
6. Щебликіна Т. А. Моніторинг навчальних досягнень студентів гуманітарних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів: історія, теорія, практика: монографія. Харків : «Смугаста типографія», 2015. 399 с.
7. Ячменик М. М. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності: методологічні підходи. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 3. С. 143-151.

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ДИСКРЕТНА МАТЕМАТИКА»

Кислова М. А.

кандидат педагогічних наук

Відокремлений структурний підрозділ

Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету
м. Кривий Ріг, Україна

Стаття присвячена основним питанням викладання дискретної математики студентам технічних спеціальностей. Розглянуто методіку викладання одного з розділів даної дисципліни: «Теорія графів». Показано використання систем комп'ютерної математики при вивченні тем даного розділу. Розглянуто декілька прикладних задач, при розв'язуванні яких використовуються графи.

Ключові слова. Дискретна математика, методика викладання, система комп'ютерної математики, граф, прикладні задачі.

The article deals with the relevant issues of teaching discrete mathematics to students of technical specialties. The article author reveals the methodics of teaching